

КАК ПРАВИХМЕ „БУГАРСКА ПРОПАГАНДА” НА СТРУЖКИТЕ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЯТА

„Минаха години, без да те забравя аз...” Когато чуя тая стара градска песен, винаги се сеещам как я слушах през август на далечната 1999-а край Охридското езеро. Тогава министър-председател на България беше Иван Костов, в Македония начело на изпълнителната власт бе Любчо Георгиевски. Усеещаше се чувствително затопляне на отношенията между двете съседни държави. Част от този процес бе гостуването на българска писателска делегация на Стружките вечери на поезията. Последно на тази културна проява бе идвал Георги Джагаров през 60-те години на миналия век, когато е начело на СБП. Джагаров влязъл в залата, но се оказало, че няма къде да седне. Бащата на моя приятел Братислав Ташковски - Любен, станал и му отстъпил своя стол. По-късно сливналията влязъл в междубългарски спор с местни културтрегери, може и да са пийнали преди това. Македонците се разлютили и тръгнали да го мятат в Охридското езеро. Спасил го пак Любен Ташковски. След това си отлежал в кауша заради отървания български поет, разказа ми синът му.

При нашето гостуване нямаше подобни ексцесии. Домакините бяха подчертано дружелюбни. Делегацията беше около трийсетина души, водач бе потомъкът на Леонид войвода - Румен Леонидов. От участниците си спомням Кирил Кадийски, Николай Кънчев, Марин Георгиев, Бойко Ламбовски... До последно чакахме на границата Блага Димитрова, но тя вече беше тежко болна и не успя да дойде. Нямах участие в проявата, пътувах по приятелска линия и с цел медийно отразяване. В Струга пристигна културната министърка Емма Московка. В автобуса ни бяха и двама американски поети - Уилям Мередит и Ричард Хартайс. Двамата янки бяха свързани от нежна

мъжка дружба и го демонстрираха съвсем открито. По-младият Ричард синовно се грижеше за Уилям и сериозно ерозираше нашия балкански пуританизъм. Поетът повечето време спеше със специална маска на очите, която слагаше и махаше приятелят му. Сънят на Мередит се прекъсваше от честите позиви да си пусне тънката вода, както изискано се е изразил в своите спомени Григор Пърличев. Автобусът спираше и се търсеха закътани места из кюстендилските села преди ГКПП Гюешево. Американският поет бе носител на връчваната веднъж на 5 години Международна Вапцарова награда. На кръглия златен медальон бе заварена дебела верижка от същия благороден метал, украшението стоеше в специална кутия с кадифе от вътрешната страна. При официални поводи Хартайс вадеше медальона от кутията и тържествено го окачваше на шията на Мередит. Така стана и при неговата изява в стружкия Дом на културата, Уилям се качи на сцената с инвалидна количка.

Българската поетична изява мина отлично. Излизахте нашият поет и прочиташе или рецитираше своето стихотворение. След него македонски актьор повтаряше почти същото. Кирил Кадийски си бе забравил очилата, актьорът (глумец на македонски) му услужи братски със своите. Георги Господинов май не беше дошъл, май направо прозвуча македонският превод на „Черешата на един народ“: „И таа година, дедовото, не ке бидит Априлско востание“. Публиката изръкопляска въодушевено и сякаш облекчено след тия стихове. На четенето беше Доста Димовска, вицепремиер и вътрешен министър. Почерпката беше в мотела на Коцареви, които тогава още не бяха станали македонисти. Пихме бяло вино, замезвайки с охридска змиорка - ягула, в компанията на прочутия френски поет Ив Бонфоа, който бе удостоен със „Златен венец“ в Струга през 1999-а.

Това, което ви разказвах досега, беше предисторията, истинската история предстои. Домакините глезеха учас-

тниците и гостите с богата културна и друга програма. Част от нея бе пътуването с корабче до манастира „Свети Наум“, последвано от щедра почерпка край Билянини извори. Корабчето изглеждаше доста неугледно, беше мой набор - произведено през 1958 година в унгарския град Секешфехервар, сигурно преди Охридското е порило водите на езерото Балатон или на река Дунав. През цялото време до акостирането на отсрещния бряг си повтарях наум, че езерото на места е дълбоко над 300 метра. Тоалетната не глезеше с лукс. След като я бяха ползвали неколцина пътници, човек от екипажа спускаше с въже кофа край борда и после я плисваше в отходното място.

Доплавахме благополучно. На поляната край Билянини извори бяха наредени маси. Върху тях се появиха чинии с пържена пъстръмка - прочутата охридска пъстърва. Раздадоха керамични чаши (на македонски - гърне) с емблемата на поетичните вечери. Чашиите не стигнаха за всички. Поетът-македонист Тодор Чаловски обикаляше като обран евреин и повтаряше гневно: „Не добих гърне!“ Стаканиите бяха необходими, тъй като на сенчесто място бяха разположени 3 столитрови бурета с вино - бяло, червено и розе. Отиваш, поизплакваш чашията във водата и я слагаш под канелката. Имаше конкурс за поетична импровизация. Спечели го някакъв руснак, макар че по всеобщо мнение добитникът трябваше да бъде скопският бард Васо Николовски, който добре пиеше и още по-добре пишеше. Наградата за руснака бе около 15-литрово буренце, май че с жолта ракия.

Не може поетичен обяд без музика. На импровизирана сцена свиреше цигански оркестър от Битоля или от Прилеп, не помня вече. Изпълняваха и желанията на публиката срещу скромно заплащане. Стана Кирил Кадийски, даде една шепа денари - македонските пари и тогава си бяха евтини, на шефа на бандата и оркестърът изсвири и изпя на приличен български старата песен „Минаха години, без да те забравя аз“. Кадийски решително покани засу-

кана македонка и се завъртяха във вихъра на танца. На другия ден скопски вестник написа: „Бугарска пропаганда на Струшките вечери на поезията“.

До мен седеше майката на моя приятел Братислав, над 70-годишна жена. Забелязах как госпожа Екатерина видимо се развълнува и тихо я попитах дали ѝ е позната тази песен. „Е, како, Бакалов - в ония години тоа беше хит“ - гласеше отговорът. Замълчах, оцених сублимността на момента. „Ние сме си българи, ама какво да правим...“ - добави жената.

За всичко това се сетих, когато чух за пореден път стария шлагер „Минаха години“. Във Вардарска Македония и по-специално в столицата Скопие песента е популярна като „Чакам те да дойдеш“. Шегобийци добавят, че чакали да дойде Седма рилска дивизия. Когато си в Македония, е добре да не губиш чувството си за хумор.